

Posudek diplomové práce

Autor: Martin Sýkora

Název: Evidence a analýza terénních tvarů reliéfu a jejich vztahu ke středověkým hradním areálům

Posudek oponenta

Přepracovaná diplomová práce je strukturována do 9 kapitol, zásadní pro práci samotnou jsou kapitoly 2-6. Sedmá kapitola představuje závěr.

Druhá kapitola se zabývá Příklady hypotetických i doložených objektů z okolí hradů, jedná se o směs funkčně a morfologicky různě pojatých objektů bez jediného plánu, z nichž některé vztah k hradům nemají ani doložený. Definování hradu a jeho členění s provázáním na ekonomické zázemí ve formě panství práce postrádá, a tím smysluplnost kapitoly 2. Pochopení hradního celku včetně jeho předhradí a předpolí a následně zanikání a znovu využívání by mělo být metodickým úvodem do antropogenních reliktních doložených na hradech a v jejich nejbližším okolí.

Kapitola 3 představuje dobře formulovaný text o využití digitálních dat reliéfu pro terénní prospekci. Podkapitola 3.2 dokonce kriticky nahlíží na možnosti interpretování. Jen je zde samotná analýza zaměněna za tvorbu soupisu doložitelných antropogenních objektů a jejich možnosti dokumentace jako popisu nebo druhy zaměření.

Kapitola 4 představuje tvorbu databáze hradních lokalit a jejich výběr pro diplomovou práci. Diplomant obecně popsal kritéria pro zapsání hradních lokalit do databáze a slovně popsal, které lokality lze vyloučit z výběru. Pro výběr byly důležité dva faktory: 1. geomorfologie v okolí hradu, 2. dosavadní stav bádání. Faktor 1 je rozepsán jako antropogenní zásahy do georeliéfu lokality, a proto jsou pro analýzu nejvhodnější zalesněné lokality. Faktor 2 představuje míru probádanosti.

Diplomant neuvádí, kolik hradů nakonec zapsal do databáze na základě uvedených faktorů, uvádí jen soupis jednotlivých databázových polí. Průběh samotného filtrování blíže nepopisuje. Na základě výřezu databáze (s. 62, obrázek 1), je uvedeno 25 hradů od písmene A po L. Výběr 8 hradních lokalit čtenáři uniká, protože stejné vlastnosti jako 8 vybraných má např. Podle uvedeného výřezu databáze Děvín, Hus, Libštejn aj.

Podkapitola 4.2 získání dat a tvorba modelu shrnuje vytvoření digitálního modelu terénu na základě dat DMR 5G v prostředí ArcGIS. Dále s daty diplomant pracoval v prostředí QGIS Desktop. Možnosti ArcGISu a wms služeb v tomto softwaru pro analýzy diplomant nevyužil.

Metodika zkoumání antropogenních reliktních v okolí hradů byla založena na okruhu okolo hradního areálu do 500 m, ale vytvořené mapy mají záběr do 300 maximálně 500 metrů vždy na jednu stranu od hradu. Celý okruh 500 m není na žádném uvedeném plánu.

Kapitola 5 Stavební podoba a historie lokalit představuje strukturovaný soupis 8 hradních lokalit, který vždy obsahuje geologii lokality, stávající popis terénu (zalesnění), historii okolních sídel, popis lokality (obecný). Ve výběru se objevily lokality, které se třídí do různých kategorií jako hrad nebo horský hrádek, které mají pravěkého předchůdce, aniž by diplomant

odlišil prvky pravěké a středověké, geomorfologie lokalit je zcela odlišná od nížinných po horské.

Kapitola 6 je Analýzou antropogenních tvarů reliéfu. Diplomant nejdříve vyhodnotil anomálie v reliéfu v okolí hradu v GISe, které následně ověřoval v terénu. Selekcce této metody je značná, protože výrazné rozdíly a projev objektů na digitálním modelu závisí na velikosti objektu samotného (liniový, razantní terénní zásah v desítkách metrů). Zde diplomant zmiňuje objekty doposud neidentifikované a již identifikované, jenže kritický pohled na vzhled okolí hradu v práci neposkytl nelze tuto část textu brát jako relevantní.

Systematika popisu objektů je stejná 1. popis, 2. lokalizace, 3. prostorové vztahy. Ještě by bylo vhodné objekty změřit, protože uvedené plány mají takové měřítko, že se rozměr objektu nedá zjistit. U bodu tři se vždy objevují základní funkční interpretace, které postrádají analogie. Následuje Celkové zhodnocení lokality, kde jsou zahrnuty výsledky z pozorování na historických mapách. Příkladem nedotaženého porovnání historického mapování (stabilního katastru, zobrazení v Gise a situace v terénu) je okolí hradu Volfštejna. V případě goereferencování katastrální mapy přes digitální model by diplomant mohl potvrdit svá tvrzení a nemusel by uvádět, že „mohlo by se jednat“, když se skutečně o relikty snosů a cest jedná. Kombinace stabilního katastru a digitálního modelu v případě Volfštejna je více než příhodné a důležité, protože 90% očíslovaných reliktnů je zaznamenáno na skice a vektorizovaný zbytek je spojitelný např. s parcelou 278, jejíž hranice kopírují původní uspořádání hradu. Její dnešní zalesnění ukazuje na krátkou dobu existence lesa, protože samotné předpolí hradu bylo využíváno jako pole.

Kapitola 7 představuje závěr práce, kde jsou v grafem vyhodnoceny zachované objekty v terénu dle typu, funkce a ve vztahu k hradu. V textu jsou uvedeny kvality objektů, tedy jejich míra viditelnosti na digitálním modelu. Jako nejlépe viditelné jsou bodové konkávní nebo liniové, ale to by nemělo patřit do závěru, jedná se o již známé omezení digitálního modelu a jedná se o kritiku vstupních dat. Výskyt dalších diplomantem opominutých objektů je na uváděných plánech slušně čitelný a vektorizované objekty by šlo dále doplnit včetně interpretací a analogií.

Diplomant nepropojil obrazovou dokumentaci s textem.

Chybí plány hradů a jejich komentář v textu v kapitule 5, bez popisu doposud známého stavu zachyceného v plánech stejně jako jejich nejbližšího okolí nelze přistoupit nekriticky k prospekci předpolí hradu.

Pokud diplomant při obhajobě zdůvodní své metodické postupy a prokáže relevantnost práce s terénem, kartografickými prameny a Gisem je možné klasifikovat práci stupněm dobře.

Mgr. Jana Mazáčková, Ph.D. (Ústav archeologie a muzeologie FF MU, Brno, Arne Nováka 1)

Oponent